

Livio Maitan

Viktiga frågor för revolutionen i Latinamerika**Replik till Régis Debray**

(maj 1967)

[Denna artikel är främst en polemik mot den kritik av trotskismen och dess roll i Latinamerika, som Debray framför i *Revolution i revolutionen* från 1967, en skrift som var mycket viktig inspirationskälla för den "guevaristiska" vänstern i slutet av 1960-talet och början av 1970-talet – Red]

Som författaren till denna replik noterar, hade nyheten om att Debray arresterats och fängslats av de bolivianska myndigheterna precis blivit känd samtidigt som artikeln var färdig. Därefter har en internationell proteströrelse uppstått mot militärdiktaturens försök att brådstörtat kasta Debray i fängelse med påhittade anklagelser om att han "deltagit i väpnade aktioner" för att störta Barrientosregimen.

Fjärde internationalen, dess sektioner, sympatisörer och anhängare över hela världen, bl a Socialist Workers Party och Young Socialist Alliance i USA, stöder aktivt och energiskt rörelsen för att frigge Debray från de bolivianska "gorillornas" klor.

Debrays "tes" har redan gett upphov till omfattande debatt internationellt. Förutom de specifika ståndpunkter som han framför i sin text [Revolution i revolutionen](#) om karaktären av och perspektivet för den revolutionära utvecklingen i Latinamerika, innehåller artikeln en lättsinnig attack på ett antal politiska strömningar inom den socialistiska världsrörelsen. Dess kontroversiella karaktär leder med nödvändighet till skarpa polemiska meningsutbyten, eftersom det som står på spel är inget mindre än mänsklighetens framtid i såväl Latinamerika som i resten av världen.

Det är synd att Debray är förhindrad att direkt delta i den debatt som hans artikel kommer att väcka. Men det får inte bli någon ursäkt för att avstå från polemik. För som Debray själv framhåller i sin artikel, är "uppförfingar inget politiskt argument och martyrskap inte något bevis".

* * *

Medan jag skrev denna artikel rapporterade världspressen att Régis Debray blivit arresterad i Bolivia.

Vår rörelse har anslutit sig till solidaritetskampanjen med Debray, som för närvarande befinner sig i händerna på de reaktionära militärerna i Bolivia. Men vår grundläggande plikt till solidaritet tvingar oss inte att lämna obesvarade de angrepp han riktat mot trotskismen, i synnerhet som angreppen är av synnerligen allvarlig karaktär och syftar till att misskreditera oss inom avantgardet i Latinamerika.

* * *

Régis Debrays artikel, som publicerades på Kuba för några månader sedan, har redan lett till polemik inom den revolutionära arbetarrörelsen. Detta var oundvikligt, både på grund av författarens generaliseringar, som han hävdar är baserade på den kubanska revolutionens erfarenheter och på grund av hans attacker, för det mesta i ytterst diskutabla former, på de mest olika strömningar. I synnerhet när det gäller Fjärde internationalen använder sig Debray av metoder som är rent stalinistiska och som sträcker sig från grundlöst förtal till en grotesk förvrängning och direkt förfalskning.¹ De attackerna

¹ Debrays främsta förfalskning består i att han blandar samman Fjärde internationalen med små sekteristiska posadistiska grupper. Men bortsett från detta vad kan man sägas om en skribent som påstår sig vara välinformerad men ändå kan skriva följande om vår rörelse: "samma analyser av situationen fungerar lika bra i Peru som i Belgien"? [[Revolution i revolutionen](#)] Uppenbarligen är han okunnig om vad vi skrivit om såväl Peru som Belgien! Det är dessutom betecknande att han inte tar upp våra programmatiska dokument eller verksamhetsrapporter för att bedöma våra uppfattningar, i stället citerar han en artikel som Sartre skrev för 15 år sedan och där den franske filosofen uttalade sin uppfattning om stalinismen och förhållandet mellan stalinism och leninism. Vi kan inte veta något om hur mycket Sartre idag är benägen att hålla fast vid de idéerna.

är på en så låg nivå att man är frestad att över huvud taget inte besvara dem.

Bortsett från själva värdet av Debrays artikel så kommer den emellertid att bli läst och diskuterad av stora delar av det revolutionära avantgardet i Latinamerika. Den blir därmed ett utmärkt tillfälle att än en gång slå fast tidigare och nuvarande begrepp och ställningstaganden från Fjärde internationalens sida beträffande de stora frågorna för den revolutionära rörelsen i Latinamerika.

Det bör här noteras att Fjärde internationalen redan på sina första kongresser efter kriget klart framlagt sin ståndpunkt i dessa frågor.² I ett läge då de klassiska arbetarpartierna uppvisade en total brist på förståelse för företeelser av största betydelse för utvecklingen av massrörelsen i en del länder och antog ytterst opportunistiska projekt, som emellanåt fick dem att hamna på samma sida som USA-imperialismen och oligarkierna, förmådde Fjärde internationalen fånga det sociala och politiska innehållet i peronismen och en rad nationellt revolutionära rörelser och betona en levande tillämpning av leninismen, vikten av att slå in på den revolutionära vägen även i Latinamerika samt stå fast vid att arbetarklassen och bondemassorna i det historiska läge som höll på att utvecklas gick att mobilisera i segerrik kamp mot imperialismen. Efter den kubanska revolutionens seger blev några av dessa uppfattningar allmänt accepterade och inte längre föremål för någon debatt inom det breda avantgardet i Latinamerika. Men så såg det inte ut för 15 eller 20 år sedan och fortfarande finns partier med odiskutabelt massinflytande, som inte godtar vissa begrepp även om de emellanåt, av opportunistiska skäl, undertecknar uttalanden där dessa principer fastslås.³

Även när det gäller den avgörande frågan om den latinamerikanska revolutionens karaktär har Fjärde internationalen alltid intagit klarast tänkbara ståndpunkt. Och just på grund av detta har den blivit kritiserad, helt nyligen för övrigt, av revolutionära ledare som Douglas Bravo.⁴ Denne tycks främst intresserad av att undvika alltför förenklade och schematiska begrepp, som skulle kunna leda till att man begränsade de krafter som går att mobilisera i den anti-imperialistiska kampen.

Vi kan bortse från kritiken från dem som dömer Fjärde internationalens ståndpunkter utifrån några dokument från Posadas-gruppen, som ju ofta närmar sig rena karikatyrer. Enda sättet att börja är genom en objektiv analys av frågan, oavsett vart det för oss. På detta sätt betecknade vi revolutionen i Latinamerika som en revolution som med nödvändighet, inte på grund av några otåliga agitatorer utan genom sin egen logik, sin egen inneboende nödvändighet, oavbrutet skulle omvandlas till en revolution av socialistisk karaktär när den uppfyllde sina mål i enlighet med massornas strävanden. För 20 år sedan skulle ett sådant synsätt ha betraktats endera som framställning av en mycket bred, långsiktig tendens, eller som ett försök att påtvinga den latinamerikanska verkligheten kriterier som hämtats från de historiska erfarenheterna av andra revolutioner. Men efter den kubanska revolutionen är inte en sådan tolkning längre möjlig – på fyra år genomgick den revolutionen hela cykeln från revolutionärt demokratiskt motstånd mot Batistadiktaturen till öppen kamp mot USA:s imperialism, expropriering av den inhemska besuttna klassen och upprättande av en arbetarstat.⁵

För att kunna ge en klarare bild av våra ståndpunkter ska jag nu sammanfatta vad vi skrev i samband med polemiken 1965-66 om rörelsen i Guatemala.⁶ Vi betonade då att det inte handlade om några abstrakta gräl. Tvärtom. Bakom formuleringar och till och med nyanser låg specifika konkreta

² Framför allt det dokument som antogs på tredje världskongressen. Se *Fourth International*, november-december 1951.

³ Jag tänker främst på det chilenska kommunistpartiet, som strax efter Tricontinentals kongress blev ett av huvudmålen för kubanernas polemik. Det brasilianska kommunistpartiets inställning, till och med efter militärkuppen 1964, kan också anföras. (Se framför allt intervjun med Luis Carlos Prestes i *L'Humanité*, 16 januari 1967.)

⁴ Debrays vulgära kritik tar sin utgångspunkt i posadistiska dokument. (Se [Revolution i revolutionen](#) Om Bravos kritik se *Sucesos*, n° 1752, sid. 32-33.)

⁵ För att avvisa Debrays förtal om att vår rörelse, som han jämför med reformisterna (en teknik att blanda samman saker som inte är helt ny), gjorde den kubanska revolutionen till föremål för ett angrepp vill vi hänvisa till att Fjärde internationalens internationella sekretariat redan i oktober 1960 betecknade Kuba som en arbetarstat. Vi hänvisar också till att vår press, trots materiella begränsningarna, publicerat nästan alla viktiga dokument och tal av de kubanska ledarna, samt hundratals positiva analyser av revolutionens Kuba. Var och en kan ta del av detta.

⁶ Om Luis Turcios kritik av posadisterna har vi redan sagt att de verkade träffande och i stort sett överensstämde med den kritik som ledningen för Fjärde internationalen framfört i sin polemik med posadisterna 1960-62. (Se min artikel i *World Outlook*, 4 mars 1966.)

politiska inriktningar. Detta gällde än mer eftersom rörelsen i Guatemala redan hade gjort mycket viktiga erfarenheter och på grund av att vissa organisationers ställningstaganden främst bedöms på grundval av deras tidigare aktivitet.

Därigenom kunde man inte komma undan den praktiska betydelsen – under Arevalo-Arbenz-perioden fram till interventionen 1954 – av linjen med demokratisk revolution, som bl a gick ut på samarbete med den sk nationella bourgeoisin. PGT [*Partido Guatemalteco de Trabajo* – det guatemalanska arbetarpartiet, som det guatemalanska kommunistpartiet kallade sig] hade i själva verket av sagt sig all självständig roll och omvandlat sig till en hjälpreda åt den borgerligt reformistiska regeringen, som i avgörandets stund kapitulerade för imperialisterna och inhemska reaktionära krafter. Tilläggas bör också att efter 1954 lade PGT fram parollen om att återupprätta ”demokratien” och att man även efter att ha börjat satsa på väpnad kamp förblev eklektiskt och inriktad på legal aktivitet.⁷

Men frågan om revolutionens karaktär blir som mest konkret när det handlar om att bedöma vilka samhällsklasser som deltar i kampen, vilka klasser som är redo att löpa linan ut och som därmed måste ha den ledande rollen. Den trotskistiska rörelsen har aldrig principiellt förnekat att delar av den nationella bourgeoisin kan liera sig med den anti-imperialistiska kampen, men den har betonat att om ledningen överlåts till sådana element kommer kampen i själva verket att bromsas och avledas och i bästa fall leda till upprättandet av en nykolonial regim, där imperialismen behåller sitt grepp och massorna berövas frukterna av sin kamp. Det är därför absolut nödvändigt att förstå vad dynamiken i denna process måste gå ut på och få andra att förstå detta, att skapa en plattform som inte lämnar något utrymme för tvekan och se till – ytterst är detta den avgörande faktorn – att ledningen ligger i händerna på arbetarklassen i allians med fattigbönderna. Detta innebär inte på något vis någon sammanblandning av inledningen av revolutionen och dess avslutande fas, inte heller innebär det att man redan från början ska komma med paroller som bara går att förverkliga som slutprodukten av en hel period av revolutionär kamp, eller att ersätta analyser av konkreta situationer med subjektiva tolkningar eller orimlig idealisering av massorna. Det viktiga, låt mig upprepa detta, är att förstå den permanenta karaktären hos revolutionen, vars yttersta logik inte bara är anti-imperialistisk och anti-feodal utan på samma gång anti-kapitalistisk; en förståelse för att tänkbara allianser med småborgerliga och nationellt borgerliga krafter vid vissa tidpunkter inte kan ske till priset av att begränsa proletariats och småböndernas ledande roll, dvs de krafter som framträder i det samhälleliga läget i ekonomiskt efterblivna samhällen som den drivande revolutionära kraften; att inse att avgörande för varje revolutionärt ledarskap är förmågan att komma med paroller och organisera handlingar som i varje skede kan driva kampens anti-kapitalistiska dynamik framåt efter att ha startat från mobiliseringar för mål som demokrati och nationell frigörelse.⁸

Frågan om revolutionens karaktär kräver all vår uppmärksamhet i synnerhet eftersom felaktiga uppfattningar på detta område har fungerat som det främsta ideologiska redskapet för de latinamerikanska kommunistpartiernas opportunist. I själva verket är det just begreppet nationellt demokratisk revolution med en allians med borgerligt kapitalistiska skikt och klasser, som ligger

⁷ Om detta se artiklar av by J.M. Fortuni, Jose Milla och A. Tuzl publicerade i **World Marxist Review**, december 1964, och april 1965.

⁸ Här är ett talande stycke ur resolutionen om världsrevolutionens dialektik, som antogs på Återföreningskongressen i juni 1963 (se [Dynamics of World Revolution Today](#)):

”Som i fallet med att jämställa *inledningen* av den koloniala revolutionen (under borgerlig eller småborgerligt nationalistisk ledning) med dess segerrika *fullbord* under proletär ledning, leder alla idéer om att denna process kommer att inträffa automatiskt eller oundvikligt inom en viss tidsperiod med nödvändighet till en förvrängd syn på det verkliga styrkeförhållandet och ersätter vetenskaplig analys med illusioner och önsketänkande. Det utgår från att den objektiva processen på egen hand kommer att lösa en uppgift som bara kan lösas i kampen genom avantgardets subjektiva insatser, dvs en revolutionärt-socialistisk erövring av ledarskapet över massrörelsen. Att detta är möjligt under själva revolutionsprocessen, och på relativt kort tid, har bevisats tillräckligt av exemplet Kuba. Att detta inte är något oundvikligt, och att revolutionen utan detta med säkerhet kommer att drabbas av allvarliga nederlag eller i bästa fall begränsas till ofullständiga segrar, framgår av mycket av de andra latinamerikanska ländernas nutidshistoria, t ex Bolivia, Argentina och Guatemala.”

bakom avvisandet av den revolutionära vägen och gerillakrigföring och utgör kärnan i alla sorters eklektiska och vacklande synsätt.⁹

För att avsluta denna punkt: revolutionens permanenta karaktär – i ordets marxistiska och trotskistiska mening – måste mer än någonsin sättas på dagordningen i dagens Latinamerika, framför allt av följande skäl:

- a) lärdomarna från Kuba har nu accepterats av alla inom avantgardet och av breda delar av massorna.
- b) ingenstans kan den s k nationella bourgeoisin inta en positiv eller ens neutral hållning till rörelser, som genom sakens natur redan från början måste liera sig med kubanerna mot blocket av USA-imperialister och de besuttna inhemska klasserna i kontinental skala.
- c) i åtminstone i en rad länder och under en hel period kommer kampen att bli svårare än på Kuba; den kommer att uppvisa en tendens att korsa gränserna mellan olika länder; den kommer inte att kunna vinna slutgiltig seger om den inte sprider sig över hela kontinenten. Ett perspektiv som ingen nationell bourgeoisie kan acceptera, ens tillfälligt.

Gerillakampen

I nästan tio år har Fjärde internationalen nu framhållit gerillakrigföring som en särskild form av väpnad kamp, samtidigt som man pekat på att fattigböndernas rörelse kommer att spela en viktig roll under en hel period av revolutionen i de koloniala och halvkoloniala länderna.

Utan att i detalj gå in på vårt synsätt ger följande en antydning om var vi står: Enligt vår uppfattning kommer de diskussioner som pågår inom den revolutionära rörelsen i Latinamerika att vara fruktbart och nyttigt om den inriktar sig på att analysera specifika situationer i vissa länder i stället för att ägna sig åt generaliseringar som både är vaga och förledande. Häri ligger originaliteten i det kubanska exemplet – på många sätt tog den alla strömningar inom den internationella arbetarrörelsen på sängen – vilket gör att man bör avhålla sig från fastlåsta scheman, framför allt om det har att göra med konkreta uttryck och skeden i den revolutionära processen.¹⁰

Innan vi övergår till de avgörande erfarenheterna under de sista åren skulle jag emellertid kortfattat vilja ta upp några av de överväganden som både Internationalen och vår rörelse i Latinamerika gjort.

För det första är ingen okunnig om att det i Latinamerika finns länder med en samhällsstruktur som skiljer sig avsevärt från de länder där gerillakrig nu är på väg att utvecklas, eller har gjort det tidigare. Om vi tar Argentina eller Chile, där en mycket stor andel av befolkningen är koncentrerad till städerna och sysselsatt inom industrin eller sektorer knutna till denna, verkar det ytterst osannolikt, rent av uteslutet, att något gerillakrig på landsbygden skulle kunna få någon avgörande roll där. Den avgörande faktorn kommer allra troligast att utgöras av den revolutionära kampen i städerna, där inte bara massorna inom arbetarklassen utan också de utarmade folkliga massorna i periferin av de stora metropolerna kommer att delta.¹¹

⁹ Trots att Debray framför en hel del korrekt kritik mot de latinamerikanska kommunistpartierna ger han intrycket att han tror att de faktiskt följer normerna för demokratisk centralism och att de, åtminstone under vissa omständigheter, har varit för demokratiska. Detta betyder en av två saker: Antingen vet inte Debray vad äkta demokratisk centralism är för något, eller så vet han inte hur de latinamerikanska kommunistpartierna faktiskt fungerar. Vi för vår del hävdar att om demokratiska metoder verkligen hade iakttagits så skulle begreppen och synpunkterna från åtminstone några av de berörda partierna ha förändrats efter den kubanska revolutionen.

¹⁰ Fjärde internationalen tvekade inte att dra alla de slutsatser som den ansåg legitima av det kubanska exemplet. I den resolution om den kubanska revolutionen, som antogs på 6:e världskongressen 1961 heter det:

”Av den kubanska erfarenheten kan och måste den revolutionära marxistiska rörelsen dra en hel rad politiska och teoretiska lärdomar av största vikt... Lärdomarna man kan dra berör särskilt de avancerade bondeskiktens roll i vissa specifika situationer; betydelsen av en gerilla med övervägande bondestöd som en form av antikapitalistisk revolution; de från den radikala småbourgeoisien härstammande kadrens roll; den snabba spridningen av försöken med kooperativ på landsbygden; organiseringen av miliser och den roll den revolutionära armén i vissa undantagsfall kan få t. o. m. för organiseringen av ekonomin. Men framför allt ställs problemet med en ny revolutionär lednings uppkomst och mognad under förhållanden som är specifika, men antagligen inte unika.” ([Om den kubanska revolutionens natur](#))

¹¹ Om detta, se [Dynamics of World Revolution Today](#).

Enligt vår uppfattning står det dessutom klart att ingen gerillarörelse kan uppnå varaktig framgång utan att vara rotad i den breda massrörelsen eller rätt snart lyckas upprätta nära band till den. Vi ser inte detta som någon upprepning av den traditionella synen på en massrörelse som gradvis mognar för att till sist kulminera i väpnad kamp. Vi är väl medvetna om att alla planer på gerillakrig baseras på antagandet att det, i allmän betydelse, råder, eller kan snabbt uppstå, en revolutionär eller för-revolutionär situation i de flesta länderna i Latinamerika. Vi håller i stort sett med om den analysen. Men det innebär inte att vilken grupp som helst av djärva aktivister när som helst kan starta ett gerillakrig efter att ha uppfyllt ett minimum av tekniska krav. Det är precis i det avseendet som fallet Kuba använts på ett godtyckligt och oriktigt sätt. Alltför ofta har den djärva karaktären hos den lilla grupp som steg i land från *Granma* – vilket helt klart utgjorde en hälsosam brytning med traditionella och svanspolitiska synsätt – fått folk att glömma följande avgörande faktorer:

- a) 1956 var läget på Kuba sådant, inte bara ur ekonomisk och social synvinkel utan också mer renodlat politiskt, att det nästan med nödvändighet krävde användning av vissa kampmetoder och skapade brett stöd för dem som med vapen i hand kämpade mot en grym diktatur avskydd av så gott som hela befolkningen.
- b) I det mycket lilla avantgarde som startade kampen ingick en person som Fidel, som, även bortsett från att han skulle visa sig vara exceptionell duglig, redan var känd som ledaren för en nationell revolutionär strömning med betydande massinflytande.¹²
- c) trots USA-imperialisternas nära band med Batistaregimen var deras aggressiva fientlighet mot Castros rörelse 1958-59 inte tillräckligt stor för att beröva den alla marginaler till politiskt manövrerande, också bland kapitalistiska kretsar i USA.

Underskattning av dessa faktorer och oförmåga att analysera det verkliga läget de första åren efter Fidel Castros seger gav upphov till direkt kuppriktade insatser, som endera ledde till onödiga förluster av modiga aktivister eller till en repression vars pris skulle bli högt för arbetarklassen och den revolutionära rörelsen. Därför måste de som vill lära av det förflutna för att kunna utarbeta en revolutionär linje göra ett bokslut, som inte bara riktar elden mot opportunistiskt motstånd och kapitulation av högerkaraktär (vilket i grova drag otvivelaktigt utgör huvudfaran), utan också tar med i beräkningen de negativa erfarenheterna allt från Venezuela 1962 till Peru vid samma tid till andra mindre kända men inte mindre betydelsefulla (t ex i Argentina).¹³

Slutligen innebär vår bedömning av böndernas roll inte någon eftergift för den uppfattning en del hyser att städernas arbetarklass i vissa koloniala länder i sig ytterst utgör ett privilegierat samhällsskikt. En sådan uppfattning – bortsett från dess felaktiga karaktär utifrån en marxistisk analys – kan bara leda till en underskattning av nödvändigheten att mobilisera städernas massor i kampen, något som är av avgörande betydelse om något gerillakrig över huvud taget ska kunna överleva på landsbygden.¹⁴

Vår syn på gerillakrigföring har redan klargjorts och vi kommer att återkomma till detta längre fram.

¹² Che Guevara betonade själv vikten av detta i efterskriften till sin bok om gerillakrigföring. (*Guerilla Warfare*, Monthly Review Press, 1961, sv. övers. [Guerillakrig: Taktik och strategi](#).)

¹³ Det är i samband med sådana erfarenheter som vår rörelse kritiserat de kupptendenser, som emellanåt uppstått bland revolutionärer, som identifierat sig med den castristiska strömningen:

”Deras svagheter består framför allt i en godtycklig generalisering av vissa specifika drag i den kubanska processen, i överskattning av de militärt-tekniska aspekterna till förfång för de mer direkt politiska faktorerna, i tendensen att avskära en mycket liten kärnas aktivitet från avantgardet och utvecklingen av en massrörelse.” (Min rapport till Fjärde internationalens internationella exekutivkommitté, *Quatrième Internationale*, mars 1965.)

Se även kritiken av äventyrspolitiska tendenser i den politiska resolutionen från 8:e världskongressen i slutet av 1965. (*International Socialist Review*, våren 1966: [The International Situation and the Tasks of Revolutionary Marxists](#).)

Liknande kritik hade tidigare formulerats av olika sektioner inom den revolutionärt marxistiska rörelsen, i synnerhet i Peru och Argentina.

¹⁴ I Debrays artikel finns avsnitt om hur städerna korrupperar revolutionärer, som utöver några sociologiska iakttagelser egentligen är tecken på en tveksam form av revolutionär romantik. Bl a verkar författaren glömma att den underjordiska tillvaron i städer under perioder av terror inte alls är mer bekväm än att delta i väpnade enheter på slätterna eller i bergen.

Vad gäller självförsvaret betraktar vi det varken som någon metod att tillämpa allmänt eller att principiellt avvisa. Det finns länder – i Latinamerika och på andra håll – där självförsvaret har svarat mot, eller nu svarar mot, ett klart behov hos delar av avantgardet och där det i fall det får en konkret form har varit, eller skulle bli, ett steg framåt av stor betydelse. I andra fall skulle emellertid en begränsning av kampen till självförsvaret oundvikligen leda till nederlag och ett allvarligt bakslag för den revolutionära rörelsen.

Vi kan lämna därhän vissa överilade paralleller eller aforismer, lika tomma som anspråksfulla¹⁵, och i stället ta en titt på de exempel Debray nämner för att lyfta fram de misstag och de misslyckanden som vår rörelse stått för. Bortsett från en mycket diffus anspelning på Brasilien och de bondeliger som Julião ledde, ägnar han sig framför allt åt exemplen Guatemala, Peru och Bolivia. Jag kommer inte att återkomma till det förstnämnda landet. Här räcker det med att åter, för att undanröja alla tänkbara missförstånd, slå fast att gerillakampen nu måste vara den grundläggande metoden i Guatemala och att den i första hand måste utgå från landsbygden, där dessutom ledarskapet för den revolutionära rörelsen som helhet måste ha sin bas.¹⁶

Hugo Blanco och Peru

Exemplet Peru har utan tvekan varit ett av de mest betydelsefulla de senaste fem åren, ett rikt och mångfacetterat exempel, helt i särklass när det gäller antalet rörelser, tillämpningen av uppenbart olika linjer, tillfälliga framgångar åtföljda av förödande repression, samt tragiska bakslag. Inget seriöst försök till generaliseringar giltigt för hela Latinamerika kan göras utan en detaljerad och djupgående analys av händelserna i Peru. Det behöver inte sägas att en sådan analys inte är möjlig här på grund av att mycket information för närvarande saknas om en del viktiga händelser och på grund av att en sådan analys bara är möjlig genom gemensamma insatser av hela vår rörelse i Latinamerika och främst då rörelsen i Peru.

Régis Debray behandlar detta avgörande exempel på det mest lättvindiga vis: två rader om Hugo Blanco i samband med grova förvrängningar och några anspelningar på Luis de la Puente Uceda som en del av en polemik mot Huberman och Sweezys *Monthly Review*.¹⁷ Det är så man behandlar de allra mest brännande frågorna!

För att få ens den minsta förståelse för Hugo Blancos arbete måste man emellertid utgå från den kontext det skedde i och fatta dess objektiva innebörd under givna förhållanden. När Blanco började sitt arbete bland bönderna var det å ena sidan som reaktion på äventyrspolitiska och kupppartade strömningar inom hans egen organisation och å andra sidan en brytning med traditionerna hos delar av städernas vänster, som delvis var delvis låst vid föråldrade scheman, delvis alltid redo att diskutera nya vägar, men oförmögen att ta några praktiska steg för att skapa kontakter med bondemassorna. Blancos försök utvecklades inte alls utifrån några abstrakta modeller, utan genom allt närmare kontakter med den verkliga massrörelsen. I efterhand kan bara en blind person undgå att inse den verkligt historiska betydelse som detta arbete hade för att skola delar av bönderna, trots att det ännu är för tidigt att bedöma betydelsen för den revolutionära rörelsens framtid av Taonarättegången och de efterföljande händelserna då Hugo Blanco framstod som en hjälte för folken i Peru och Latinamerika.

Begreppet självförsvaret var något som den revolutionära rörelsen i Peru höll fast vid och jag råkade ha

¹⁵ Se t ex följande uttalande av Debray: ”Indianupproret i Peru under Tupac Amaru mot slutet av 1700-talet skulle kunna kallas för självförsvaret”. Eller denna jämförelse: ”Guerillan förhåller sig till bondekriget som Marx till Sorel”.

¹⁶ Debray skriver om ”den Latinamerikanska byrån i Buenos Aires, en sektion (*sic!*) av Fjärde internationalen”. Han talar där om posadisterna utan att på minsta vis nämna att den lilla posadistiska minoriteten inte varit medlem av Fjärde internationalen sedan slutet av 1961. Ett annat belägg för det osunda i hans ”informationer” är att Posadas långt ifrån att inse betydelsen av bondeligerorna i Brasilien intog en sektaristisk hållning till dem, som gick så långt att han attackerade trotskisterna i USA för att ha publicerat den intervju Joseph Hansen gjorde med Julião i *The Militant*.

¹⁷ Genom sin uttryckliga hänvisning till den Latinamerikanska byrån insinuerar Debray att Hugo Blanco skickades från Peru till Argentina på order av posadisterna för att utifrån tvinga igenom en konstgjord linje. Men Blanco hade inga kontakter med posadisterna och hade inte med sig någon som helst linje från Argentina till bönderna i Cuzco – något som varje seriös peruansk aktivist är väl medveten om.

tillfälle att personligen delta i intensiva debatter om denna fråga. Idén hade inte uppstått på konstlad väg. Den formulerades på basis av erfarenheter från jordockupationerna och stort hänsynstagande till inställningen och målsättningarna hos de bönder som deltagit i dem.

Självklart behövdes det inte någon utifrån för att få bönderna att ockupera jorden. Detta var ytterst en av följderna av det nya läge den kubanska revolutionen åstadkommit i Latinamerika. Frågan om försvar uppkom med nödvändighet så fort regeringen slagit in på repressionens väg och bönderna börjat stupa under kulorna från armén och polisen. Det var bönderna själva som intog den hållningen medan de grubblade över hur de skulle kunna försvara sina landvinningar och skydda sina egna liv. Det var så tanken på behovet av väpnad kamp slog rot bland dem.

För oss var det hela tiden klart att självförsvar bara var ett stadium och att så fort väpnad kamp blivit allmänt accepterad skulle det ta sig andra former och ske genom gerillakrig under en sannolikt långvarig period. Men det gick inte att hoppa över något stadium – ens ett begränsat sådant – i massornas subjektiva utveckling. Att utifrån mana bönderna till gerillakrigföring skulle med största sannolikhet ha skett för döva öron också i de områden där det fanns en livaktig rörelse – i bästa fall skulle en sådan uppmaning ha vunnit gehör hos några få grupper inom avantgardet, som då skulle ha löpt risken att börja agera utan någon förståelse för det sociala sammanhang de härstammade från. Det andra alternativet hade varit väpnad kamp i form av gerillakrig när det i praktiken visat sig omöjligt att segra i direkta sammandrabbningar med motståndaren och nödvändigheten av att upprätta specialiserade rörliga gerillaenheter, som även om de givetvis bara representerade en mycket liten minoritet ändå skulle ha fått aktivt stöd för sin kamp av det stora flertalet av landsbygdsbefolkningen. Det är dessutom viktigt – Blanco själv framhöll detta i ett av sina fängelsebrev – att när ledaren i Cuzco väl tvingats använda sig av kampformer som inte längre gick att beteckna som självförsvarstaktik kunde han hålla ut mycket längre, trots alla välkända svårigheter, än andra, till och med, kan vi tillägga, kärnan inom MIR (*Movimiento de la Izquierda Revolucionaria* – Revolutionära vänster-rörelsen), som ändå trodde sig ha en mycket mer effektiv inriktning. Det främsta skälet till detta var förstås att Blanco hade ett mycket omfattande stöd bland bönderna.

Vi känner inte till huruvida Hugo Blanco i fängelset har gjort något allmänt bokslut över sina erfarenheter eller hur han nu ser på den peruanska revolutionens framtid. Vissa saker i ett brev till studentkongressen i november 1966 verkar tyda på att han fortfarande anser att nyckeln ligger i att kunna organisera bonderörelsen.*

I varje fall har Blanco i några av de brev han skrivit i fängelset gett sin tolkning av vissa aspekter av den kamp han ledde.

För det första, för dem som beskyllt Blanco för reformistiska tendenser (kanske på grund av att han använde bildandet av bondeorganisationer som ett medel och själv också engagerade sig för de mest blygsamma behoven hos bönderna i regionen, ett uttryck för att han insåg att delsegrar kunde bli av värde för att stärka böndernas självförtroende) kan följande stycke vara värt att notera:

Vi har upptäckt en bred och säker väg och vi går framåt. Varför skulle vi tappa huvudet nu? De kamrater som sitter i fängelse måste inse att partiet inte kan aktivera sig utifrån att de är trötta på att sitta inne, utan bara utifrån det peruanska folkets behov och de möjligheter som står till buds för det. Om några befinner sig i frihet och har bråttom och känner att de skulle kunna delta i en gerilla är det alldeles lysande! Låt dem bevisa detta genom att ägna sig åt en bondeorganisation, som den i Chubivilcas till exempel, och ta sig dit till fots. Sesn kan de få tala om gerillakrig med oss, om de har någon ork kvar. Har inte arbetet med att bilda bondeorganisationer skolat aktivisterna i nomadliv? Har det inte försett dem med kunskaper om terrängen och befolkningen? Och det ger också det viktigaste resultatet – att medvetet dra in de breda massorna i kampen. Vi måste erövra så mycket terräng som möjligt för att vara säkra på seger när den väpnade sammandrabbningen kommer.” (Från fängelset Mariscal Gamarra, juni 1963.)

Och här har vi ett annat mycket viktigt stycke:

Beträffande gerillataktik är jag helt överens om att försvarskommittéerna bör få lära sig den. Det får inte ske på ett empiriskt vis och där har avantgardepartiet en roll att spela. All kunskap om gerillataktik *som går att*

* Senare skulle han redovisa detta utförligt i boken [Jord eller död](#) – Red

anpassa till vår milisstrategi måste utnyttjas.

Manco II, t ex, som inringat Cuzco och var redo att slå till där övergavs av sina trupper, eftersom tiden var inne för att sätta eller ta upp – jag minns inte vilket – potatis.

Inget av detta är något problem för organisering av gerillan. En del enheter kan användas för att hjälpa milisen. Men den grundläggande organismen för den öppna kampen i Peru kommer att vara bondeorganisationernas miliser under ledning av partiet. Låt oss dra nytta av alla fördelar med särdragen i vårt läge.

Vi kommer inte att ge upp något nu när vi kommit så långt.

Ni säger, ”det går emot rörelsen bland *campesinos* om FIR [Frente de la Izquierda Revolucionaria – Revolutionära vänsterfronten, den peruanska sektionen av Fjärde internationalen] ska inrikta sig på direkt kamp om makten”. Jag håller med, så såg det ut på Kuba. Skillnaden består i att de först skaffade sig vapen och sedan satte sig upp på hästen. Vi är uppe på hästen men saknar vapen. Varför då stiga av hästen?” ([Hugo Blanco's Answer to Rosendo](#), 7 april 1964, publ. i *International Socialist Review*, våren 1965, sid. 46)

Det står därmed klart att Hugo Blanco ställer dessa problem mycket konkret, i förhållande till vad som pågår inom massrörelsen vid en given tidpunkt. Det var dessutom logiskt, låt mig upprepa det, att han framför allt skulle trycka på nödvändigheten av att knyta an till den verkliga rörelsen i ett läge då kupptendenser var i omlopp även inom FIR, att han skulle betona vikten av att satsa på kampmetoder som tog form under utvecklingen av dessa rörelsers erfarenheter, framför allt erfarenheter av jordockupationer. Det får heller inte glömmas bort att Hugo Blancos metoder stred mot den traditionella arbetarrörelsens och att detta bekräftades genom kommunistpartiets öppet fientliga inställning till honom.

I samband med Bolivia kommer jag senare att återkomma till frågan om dubbelmakt, vilket intar en central ställning i Hugo Blancos perspektiv.¹⁸ Här bör bara det elementära noteras att dubbelmakt varken är någon ”teori” eller något abstrakt mål, utan en reell situation som kan uppstå i ett visst läge, vilket skedde i Peru, i varje fall i en del regioner, både före och efter arresteringen av Hugo Blanco. Det problem ledaren i Cuzco stod inför handlade därför om hur en given situation skulle utnyttjas. Han kom med en del bidrag och ägnade sig åt en del direkt agerande. Det är på grundval av detta han måste bedömas. Eller bör han kritiseras för att inte ha struntat i rådande förhållanden, exempelvis stämningarna och strävandena bland de bönder han arbetade med?

När detta konstaterats kan vi på ett korrekt sätt leta efter orsakerna till att Blancos kamp misslyckades, liksom de la Puentes och Lobatóns.

Det går i princip inte att utesluta att det begicks misstag. Enligt min uppfattning, på basis av tillgänglig information, var huvudorsaken till bakslaget, oavsett eventuella misstag eller brister, att rörelsens framgång förblev begränsad till några regioner, framför allt Cuzco-regionen, och att rörelsen bland arbetarna i städerna aldrig lyckades ta sig ut ur en ganska steril rutinartad form av aktivitet. Detta avspeglades bl a av att den rörelse som Blanco ledde var relativt isolerad och att den bara kunde räkna med stöd av en liten organisation, som redan var drabbad av hårda repressiva åtgärder. Vad beträffar städerna utgjorde kommunistpartiets ganska betydande inflytande ett större hinder. Partiet hade på intet vis korrigerat sin opportunistiska linje och bidrog därmed bl a till att försöken att föryngra fackföreningsrörelsen strandade.

Jag tänker inte här analysera lärdomarna av de la Puentes och MIR:s gerilla. Jag ska emellertid betona att anklagelserna mot MIR för kuppmentalitet inte verkar välgrundade om man utgår från deras programmatiska uttalanden. Huruvida vissa handlingsplaner verkligen sattes i verket, som några dokument om den allra första fasen av gerillakampen gör gällande, är t ex en annan fråga. Det måste vidare framhållas att inte heller ELN (*Ejército de Liberación Nacional* – Nationella befrielsearmén), som enligt vissa källor både satsade hårdare på att tillämpa vedertagna förhållningsregler för gerillakrig och upprätta verkliga band med massorna, uppnådde några framgångar.¹⁹

¹⁸ I ett annat brev skrev Blanco: ”Det avgörande är – tror man att dubbelmakt råder nu på landsbygden? Om man inte gör det kommer man att dras till gerillakrig; om man gör det till milisen.”

¹⁹ Kritiken av MIR uttrycktes bl a av S Conduruna, redaktör för *Vanguardia Revolucionaria* i ett mycket omdiskuterat

Från att de la Puentes rörelse startade inskränkte sig Fjärde internationalens Förenade sekretariat, på grund av att man inte hade den direkta information som krävdes för en närmare politisk bedömning, till att uttrycka sin revolutionära solidaritet med de modiga aktivister som inlett väpnad kamp. Vad gäller FIR, bortsett från det ena eller andra uttalandet som kan ha gett upphov till fientliga tolkningar, var dess grundläggande uppfattning att läget i massrörelsen och MIR:s relationer till den inte skulle göra någon framgång möjlig, att en tragisk upplösning var oundviklig trots det mod och den revolutionära okuvlighet som de la Puente och hans anhängare stod för. Jag är väl medveten om att värdet av denna förutsägelse inte går att bekräfta enbart genom att se ett samband mellan försöket och det slutliga resultatet. Fienderna till, och kritikerna av, FIR – som ofta tävlar med varandra i sekterism – borde emellertid erkänna att våra kamrater tog klar ställning redan från början och att varken den massmobilisering eller den omfattande sociala och politiska kris inträffade, som MIR:s aktivister räknat med att få i rullning genom beslutet att inleda gerillakampen.

För min del, men än en gång får jag medge att frågan måste studeras betydligt mer i detalj, lutar jag åt att nederlaget för rörelsen 1965 inte främst berodde på felaktiga teoretiska utgångspunkter, eller den allmänna linjen, utan hade sina rötter i en felaktig analys, som ledde till uppfattningen att de avgörande villkoren för en framgång var för handen. Dessa villkor var:

- a) en växande rörelse på landsbygden
- b) verkliga band mellan den grupp som inlett gerillakrig och denna rörelse
- c) aktiv solidaritet från de utsugna skikten i städerna
- d) en politisk kris så akut att den skulle tvinga breda delar av befolkningen ut i kamp och därmed eliminera de stora inslag av passivitet och apati, som olyckligtvis varit framträdande i Peru tidigare.

Inget av detta existerade 1965 och inte heller skedde någon sådan utveckling sedan kampen inletts. Om MIR insett läget och de verkliga tendenser som förekom skulle man antingen ha uppskjutit sitt agerande eller åtminstone gått till väga på ett annat sätt när den inledande aktionen sattes i gång.²⁰

Nya försök är nu på gång för att bana väg för nya vågor. ”Till och med i Peru”, skrev Guevara i sitt budskap, håller nya, ännu praktiskt taget okända män på att reorganisera guerillakriget.”* För närvarande har vi ingen möjlighet att bedöma omfattningen av sådana försök. Men hur som helst går det inte att bortse från att nederlag inträffat och att mycket arbete – också elementärt, prosaiskt sådant – krävs för att bana väg för ett nytt uppsving i massrörelsen, eller i varje fall några av dess mest betydande sektorer. Detta gäller så mycket mer som avantgardet i Peru drabbats av oerhört allvarliga förluster i form av mord och arresteringar och framför allt fråntagit de mest framskridna organisationerna och grupperna så gott som samtliga sina mest dugliga ledare, samt på grund av att problemet med att befria rörelsen från det skadliga inflytandet av de traditionella opportunistiska organisationerna är långt ifrån löst, i synnerhet inte i städerna.

Det vore orimligt att tänka sig att alla dessa hinder skulle kunna avlägsnas om några smågrupper antog mycket allmänna scheman och tillämpade en rad normer (vilket än det inneboende värdet av sådana scheman eller normer skulle vara). Jag är övertygad om att förhållandena i Peru, som är så komplexa och omfattande, kommer att bjuda på överraskningar. Det råder inte minsta tvivel om att framtiden definitivt kommer att sopa undan alla teorier och allt tal om ”fredlig väg”, allians med den sk nationella bourgeoisin, revolution ”i stadier”, osv. Samtidigt kommer vi att få uppleva former av väpnad revolutionär kamp som ingen i dag kan förutse. För avantgardet gäller det att i tid inse förändringar av läget och nya möjligheter. Detta går inte om man håller fast vid gamla scheman utan

dokument (publicerat i den chilenska tidskriften *Estrategia*, n° 3, april 1966) och av A Pumaruna i en artikel publicerad i *Partisans*, n° 31, juli-september 1966. (Denna artikel innehåller rena fantasier om Fjärde internationalens agerande i Peru och vissa av de peruanska trotskisternas beslut.) MIR tillbakavisade energiskt det mesta av denna kritik.

²⁰ MIR uppges ha anklagats av castristiska kretsar för att ha försökt skapa stabila zoner utan att minimivillkoren varit uppfyllda, övergett den rörlighet som var nödvändig för konsolidering och framgång under de första faserna av gerilla-krigföringen. Självklart blir ett sådant misstag än mer katastrofalt om de allmänna nämnda förutsättningarna inte föreligger.

* I Ches budskap till Tricontinental-konferensen i april 1967: [Vietnam får inte lämnas ensamt!](#). – Red

bara genom kontinuerligt uppdaterade analyser.

Kampen i Bolivia och Venezuela

Debray ägnar något mer tid åt Bolivia än Peru. Men hans analyser, karakteriseringar och iakttagelser är inte mindre godtyckliga och impressionistiska, även om hans slutsats att gerillakrigföring också behövs i Bolivia är i grunden korrekt.

De betydelsefulla händelserna 1952 och åren därpå sammanfattar Debray på följande vis:

1952 besegrar gruvarbetarna oligarkens armé, insätter en liberal regering samt får vapen och illusorisk politisk makt. Revolutionen förborgerligas. Gruvarbetarna avfaller, några i sänder...

Att beteckna 1952 års MNR (*Movimiento Nacionalista Revolucionario* – Nationella revolutionära rörelsen) som ”liberal” är i sig märkligt. Det håller inte vare sig vad gäller formen eller innehållet, vare sig i ordets europeiska eller latinamerikanska betydelse. Men viktigare var att revolutionen 1952 i själva verket, som vi framhållit vid åtskilliga tillfällen och som alla vet som på minsta vis följt de politiska händelserna i Bolivia, var en revolution ledd av en revolutionär nationalistisk rörelse, som vid denna tid hade stöd av den överväldigande delen av arbetarna och bönderna. Under det första året vid makten drevs MNR av trycket från massorna, som gav regeringen sitt stöd för genomförandet av några viktiga åtgärder av revolutionär borgerligt-demokratisk karaktär, som gick så långt som till nationalisering av gruvorna och inledningen av en jordreform, som trots sina begränsningar helt klart var till fördel för breda grupper bland bönderna och innebar ett hårt slag mot den traditionellt ultra-reaktionära klassen av jordägare. Det är förklaringen till den hållning som olika delar av massorna intog gentemot MNR-regimen och varför det krävdes en relativt lång period av bittra erfarenheter och kamp för att massorna skulle inse MNR:s karaktär, som ytterst var konservativ och oförmögen att leda revolutionen till dess logiska slutpunkt. Regimen blev mer och mer fiendlig mot arbetarna och indragen i imperialismens agerande. Beträffande militärkuppen i november 1964 är Debrays förklaring ytlig och propagandistisk. Han är okunnig om, eller förefaller vara okunnig om, att det faktiskt pågick ett nytt uppsving för massrörelsen – denna gång mot Paz Estenssoro, som var ohjälpligt komprometterad i massornas ögon – där gruvarbetarna uppnådde segrar i väpnade konfrontationer också med armén och att officerarna organiserade en preventiv kupp för att få bukt med en rörelse som blivit alltför farlig.²¹

Det var i detta läge som det på några ställen i Bolivia uppstod en situation av dubbelmakt omedelbart efter händelserna i november 1964, oavsett vad trotskister eller andra strömningar inom arbetarrörelsen kan ha önskat eller beslutat om. I själva verket gällde det att avgöra vilka utsikterna var på kort sikt – och även på lite längre sikt – och hur man kunde utnyttja en tillfällig styrkeposition. Men det hade varit orimligt att bortse från de specifika, konkreta faktorerna, stämningarna och målsättningarna bland gruvarbetarna i första hand. Vad kunde vänstern för övrigt ha gjort på våren 1965 då Barrientos var ute efter en styrkemätning? Skulle den ha försökt besvara de åtgärder som Lechin råkade ut för med improviserade gerillaaktioner och försökt övertyga gruvarbetarna om att de måste gå ut i en massiv strejk? I själva verket var enda sättet att stoppa Barrientos att visa honom att han kunde vänta sig en mycket bred motattack. Även om inte fackföreningarna utlyst någon strejk borde gruvarbetarna ha startat en sådan på egen hand.

Från det ögonblick Barrientos och hans rådgivare bestämt sig för att släppa alla hämningar och sätta in en grym repression blev strejken förstas otillräcklig som motåtgärd och det blev nödvändigt att formulera en ny strategi. Vi kommer att få se att våra bolivianska kamrater på intet vis missade att detta var nödvändigt och det kunde Debray ha förvissat sig om om han läst deras tidningar och resolutioner i stället för att nöja sig med gamla anti-trotskyistiska schabloner. Men det vore fullständigt felaktigt att strunta i att läget i Bolivia under en lång period hade en mycket specifik prägel och att det stundtals var objektivt möjligt att mobilisera massan av gruvarbetare och breda grupper

²¹ Att armén uppvisade tecken på sönderfall var ett betydelsefullt element i händelserna i oktober-november. Om Paz Estenssoros fall, se den detaljerade analysen av trotskisterna i Bolivia, *Position of the Bolivian Trotskyists on the Barrientos Regime*, *World Outlook*, 29 januari 1965 [finns på nätet: [Vol. 3 No. 5, January 29, 1965](#) – artikeln på sid. 15 f].

bland bönderna i väpnad kamp om makten utan att behöva genomgå någon fas med gerillakrig som andra länder i Latinamerika fått uppleva, eller kommer att få uppleva. Att dessa tillfällen inte tillvaratogs berodde på att det inte fanns något verkligt revolutionärt ledarskap i stånd att ena rörelsen på nationell nivå.²² Det får heller inte glömmas, för att närma sig den allra senaste utvecklingen, att en viss klyfta hade uppstått mellan arbetarna och breda grupper bland bönderna, vilket ju är förklaringen till att de senare inte deltog i händelserna 1964, utan valde att vänta och se. Detta är något som inte kan nonchaleras utan mycket allvarliga konsekvenser för alla försök att skapa en gerillastrategi och än mer för att tillämpa den i praktiken.

Möjligheterna att inrikta sig på gerillakrig hade diskuterats på allvar i revolutionära kretsar i Bolivia redan i slutet av Paz Estenssoros tid vid makten. Omedelbart efter militärkuppen utpekade ett dokument från POR (*Partido Obrero Revolucionario*, Revolutionära arbetarpartiet, den trotskistiska organisationen) som partiets huvuduppgift att införskaffa vapen för att bilda en proletär armé och starta skolning och övningar i militär taktik.²³ Närmare beslut i detta ärende togs några månader senare (i mars 1965) vid ett möte inom POR. Rubriken i *Lucha Obrera*, där detta möte tillkännagavs, är talande i sig: ”Se reunió en Huanuni Comité Central del POR, aprobó documentos sobre acción armada y guerilla” (POR:s centralkommitté sammanträdde i Huanuni – antog dokument om väpnad aktion och gerilla.) (Första maj-numret 1965)

När PRIN (*Partido Revolucionario de Izquierda Nacionalista* – Nationalistiska vänsterns revolutionära parti) och fackliga ledare från kommunistpartiet vid ett stormöte med gruvarbetarna bestämde sig för att avbryta kampen i Siglo Veinte-regionen, förespråkade trotskisterna att man skulle inrikta sig på väpnad kamp. Och efter detta stormöte lämnade en del kärnor, bl a trotskisten César Lora, de städer där de varit verksamma tidigare och försökte organisera sig som gerilla-avdelningar norr om Potosí. Dessvärre blev de upptäckta ganska snabbt och César Lora själv mördades av militären den 29 juli.

Låt oss också till sist notera att i början av september samma år gjordes andra försök att organisera gerillakrig. Bland annat spreds skrifter som uppmanade till väpnad kamp, konkret i form av gerillakrig. Där sades att det var nödvändigt att koppla den kampen till den kamp som pågick inom massrörelsen. Innehållet i dessa skrifter omnämndes i positiva ordalag i den trotskistiska pressen.²⁴

Självklart är vi redo att mer detaljerat diskutera alla ställningstaganden som gjorts av Internationalen och kamraterna i POR om perspektiven för och vägen till revolution i Bolivia förutsatt att våra kritiker besvärar sig med att skaffa sig information om våra åsikter och har klart för sig att vår rörelse förtjänar samma respekt som alla som oavbrutet kämpat samtidigt som de utsatts för den grymmaste repression från klassfiendens sida.²⁵

Vad beträffar Venezuela gav Fjärde internationalen från första början sitt stöd till gerillarörelsen där.²⁶ Och vi inskränkte oss inte till allmänna, svepande formuleringar utan tog klar ställning många gånger till de frågor som uppstått.

Och vi avhöll oss inte från att kritisera äventyrspolitiska och kuppriktade strömningar.²⁷ Men så fort högeropportunistiska strömningar uppstod gjorde vi våra positioner lika klara.

²² Den trotskistiska organisationen i Bolivia har alltid haft ett betydande inflytande på massnivå, men har aldrig fått stöd av en majoritet av gruvarbetare och fattigbönder i nationell skala.

²³ Detta är det redan citerade dokumentet som publicerades i *World Outlook*.

²⁴ Dessa skrifter publicerades under titeln *Pueblo en Armas* (Folket i vapen). Se belysande stycken publicerade i *World Outlook*, 1 oktober 1965 [Vol. 3 No. 29, October 1, 1965, s. 9f]. Beträffande de bolivianska trotskisternas uppfattningar, se även artikeln signerade H.G.M i *Lucha Obrera*, nya serien, november–december 1966.

²⁵ Överallt välkomnade Fjärde internationalen den inledning av gerillaaktioner som tillkännagavs i mars 1967. Några veckor tidigare blev de flesta av POR:s ledare arresterade – tillsammans med andra aktivister och ledare för revolutionära organisationer. Anklagelsen, som offentliggjordes av ministern Arguedas, var att de organiserat en väpnad rörelse. Samma anklagelse riktades mot Hugo González Moscoso, POR:s sekreterare, som arresterades några veckor senare.

²⁶ Denna hållning ratificerades i den politiska resolutionen vid Återföreningskongressen (juni 1963).

²⁷ Se det citerade dokumentet från kongressen 1963, samt artikeln *Amérique Latine 1962*, i *Quatrième Internationale*, december 1962. Även Douglas Bravo granskade kritiskt händelserna i Carupano och Puerto Cabello. (*Sucesos*, n° 1751).

I januari 1965 skrev Förenade sekretariatet till de venezuelanska trotskisterna:

Vi är övertygade om att den djupa pessimism som orsakas av en tämligen statisk analys och från ett mer eller mindre medvetet och uttalat accepterande av uppfattningen att all revolutionär utveckling är dömd att misslyckas på grund av att den skulle stöta på starkt motstånd av USA-imperialismen ligger till grund för den nuvarande hållningen hos högerflygeln inom MIR (*Movimiento de la Izquierda Revolucionaria* – Revolutionära vänsterrörelsen) och PCV (*Partido Comunista Venezolano* – Venezuelas kommunistiska parti).

Och brevet fortsatte med att peka på en del svagheter i vänsterflygelns analyser:

Vänsterflygeln har i praktiken insett det avgörande när den vidhåller att gerillarörelsen inte får avvecklas (den har ju bland mycket annat klarat av de stora svårigheterna med att bildas under den första fasen).²⁸

Vad beträffar det senaste skeendet har Fjärde internationalen intagit en helt otvetydig ställning till stöd för Douglas Bravo, och stöder framför allt de teser som Fidel Castro i sitt tal den 13 mars lade fram mot kommunistpartiet i Venezuela. Detta är vår inställning till vad som för närvarande är en av de stora frågorna för den revolutionära kampen i Latinamerika.²⁹

Sammanfattningsvis kan jag slå fast att vi är i grunden överens med en del av de punkter Debray tar upp, framför allt om vikten av att undvika oklarhet om rörelsens inriktning, att klart avgöra frågan om var den revolutionära rörelsens centrum ska finnas, osv. När man väl bestämt sig för att gerillakrig på landsbygden är huvudvägen i ett visst land, följer logiskt att ledningen måste befinna sig där och att dess medlemmar måste tillbringa den mesta tiden med gerillans enheter. Vi anser också att alla nya gerillarörelser ordentligt måste studera alla delar av exemplet Kuba, både de tekniska och de politiska aspekterna. Det handlar inte om att ställa upp några absoluta regler utan om att inse att det finns ett stort antal likheter och att maximalt kunna utnyttja denna värdefulla tillgång.

Än en gång om det revolutionära partiet

Debray granskar en annan avgörande fråga som de stridande i Latinamerika ställs inför, frågan om att bygga ett parti och dess roll i den revolutionära processen. Här kan vi bara hålla med honom när han anmärker på kommunistpartiets insatser (inklusive de grupper som anslutit sig till Kinas linje), när han avvisar att förvandla partiet till en fetisch som gör att det får en dominerande ställning som inte motiveras av några verkliga insatser, när han skriver att en revolutionär kamp kan börja och utvecklas i länder av samma karaktär som i Latinamerika, utan att det finns något parti.³⁰ Ändå skulle jag vilja komma med några korta kommentarer.

Sedan 1960 har Fjärde internationalen betonat att ett revolutionärt ledarskap uppstod på Kuba och att detta spelade en avgörande roll under former som hade varit svåra att förutse på grundval av tidigare historiska erfarenheter. Den algeriska revolutionen fram till 1963 talade också för slutsatsen att under vissa omständigheter kan ett ledarskap leda en framgångsrik väpnad kamp och till och med närma sig upprättande av en arbetarstat utan att det fanns något revolutionärt parti från början eller där partiet bara befann sig i en embryonal skepnad.³¹

Men kan man av detta dra slutsatsen, vilket Debray verkar göra, att denna variant gäller i alla, eller nästan alla, länder i Latinamerika? Hittills har ingen påvisat detta, inte utifrån svepande allmänna jämförelser, utan genom exakta analyser av det konkreta läget och de underliggande strömningar som kan komma att dominera i framtiden.

Vidare får vi inte tappa bort en grundläggande aspekt. Frågan ställs konkret på grund av de

²⁸ Se även min rapport, publicerad i *Quatrième Internationale*, mars 1965.

²⁹ En artikel av Miguel Fuente (*Perspectiva Mundial*, 27 mars 1967) uttalade öppet stöd till Bravo, samtidigt som han besvarade en del av Bravos kritik av trotskismen. Bland andra publikationer av trotskistisk uppfattning bör särskilt framhållas den argentinska veckotidningen *La Verdad*. Den 27 februari började den publicera rapporten i *Suceso* och i inledningen skrev man bland annat att ”gerillagrupperna i Venezuela är vår revolutions avantgarde”.

³⁰ Låt oss emellertid notera att Debray inte säger något om orsakerna till de latinamerikanska kommunistpartiernas misslyckande. Han skriver: ”Många kommunistpartier i Latinamerika fick för 30 eller 40 år sedan en felaktig start på grund av okontrollerbara omständigheter...” Vad betyder konkret ”på grund av okontrollerbara omständigheter”?

³¹ Dessa frågor behandlades också i rapporten i huvuddokumentet vid Återföreningskongressen ([Dynamics of World Revolution Today](#)).

traditionella partiernas bankrutt. De har visat sig oförmögna, och det mesta tyder på att de kommer att fortsätta att vara det, att leda revolutionär kamp till framgång. Dessa partier – kommunistpartierna framför allt – har utgjort och utgör fortfarande ett stort hinder för uppkomsten av väpnad kamp och måste därför antingen besestras eller överflyglas. Men om det fanns ett riktigt revolutionärt parti, eller om det gick att skapa ett sådant tillräckligt snabbt i några länder, skulle det givetvis vara en mycket stor fördel som inte bara avsevärt skulle lösa den avgörande frågan om att knyta an till dem som bedriver den mödosamma kampen tillsammans med de breda massorna, utan dessutom svara för ledningen av den väpnade kampen. Men samtidigt som det vore absurt att låta bristen på ett revolutionärt parti få sätta stopp för väpnad kamp i en situation som i övrigt är allmänt mogen (om Fidel Castro gått med på den sortens logik skulle det inte ha blivit någon revolution på Kuba) så skulle det också vara ett misstag att se en sådan utveckling som den allmänna regeln överallt och för närvarande upphöra med att försöka organisera revolutionära partier i länder där den väpnade kampen inte står omedelbart på dagordningen. Om man väljer den andra vägen innebär det förstås inte att man måste låsa sig vid mer eller mindre klassiska scheman, poängen är att man vid varje tillfälle måste hitta nyckellänken. T ex ansåg Hugo Blanco att bondeorganisationerna i Peru kunde spela rollen av revolutionärt parti. Den slutsatsen är föremål för debatt, särskilt nu när Blancos erfarenheter har några år på nacken, men hur som helst är det inte något traditionellt, ”ortodoxt” synsätt.³²

Till sist, trots att bristen på ett välorganiserat parti inte satte stopp för den kubanska revolutionens framgång – av en rad skäl, bl a den ledande gruppens duglighet – har denna brist emellanåt visat sig vara ett stort hinder i andra koloniala eller halvkoloniala länder. T ex går det att ha olika åsikter om utvecklingen av den algeriska revolutionen, om vilken roll den ena eller andra personen spelat, hur man ska karakterisera den period som inleddes med militärkuppen den 19 juni, men det går inte att komma ifrån att just frånvaron av ett verkligt revolutionärt parti fick mycket negativa konsekvenser för en annars mycket lovande situation.

* * *

Underskattning av betydelsen av allmänna lärdomar, särskilt när de inte får praktiska konsekvenser för den revolutionära kamp som pågår, är inget som karakteriserar vår rörelse. I denna artikel har jag åter lyft fram några tankar om den latinamerikanska revolutionens karaktär, om vikten av väpnad kamp, om gerillakrigets roll under vissa omständigheter, och jag har åter poängterat det avgörande i att kampen sprids i kontinental skala, något som med rätta blivit ett tema för alla de mest framskridna strömningarna och de mest ansedda ledarna, från Che Guevara till Douglas Bravo.

Man bör emellertid vara på sin vakt mot vårdslösa generaliseringar som grundas på svag konkret analys, eftersom de inte gör det möjligt att avvisa de teser som framförs av anhängare till opportunistiska ståndpunkter och rent av ge dem utrymme för sina argument. Det finns en risk att det uppstår ändlös polemik om allmänna frågor, något som kan lämna vägen fri för dem som vill undvika att göra några klara val och fortsätta med det. Därför anser vi att de verkliga ståndpunkterna måste verifieras genom analyser, att perspektiv formuleras och praktiska beslut fattas i enlighet med läget i olika länder i ett givet sammanhang. Och vad gäller de mest akuta frågorna i dag (Guatemala, Venezuela, Bolivia, osv) anser jag vår linje vara fullständigt klar.

10 maj 1967

Översättning: *Björn Erik Rosin*

Lästips

[Den revolutionära vägen för Latinamerika](#) (artikelsamling från 1970). Innehåller bl a en artikel av Maitan.

³² Det går dessutom lätt att förstå att om det vid tiden för Hugo Blancos arbete, eller MIR:s, hade funnits ett revolutionärt parti i stånd att mobilisera breda delar av befolkningen till stöd för dem som då var involverade i kampen, kunde resultatet ha blivit helt annorlunda.

[Resolution om Latinamerika från Fjärde Internationalens 9:e världskongressen \(1969\)](#)

Hugo Blanco: [Jord eller död](#) (om bonderörelsen i Peru)

I artikeln ovan kritiserar Maitan en del av Debrays politiska uppfattningar och dåligt underbyggda påståenden om trotskismen och dess roll i Latinamerika. Dessutom förespråkar Maitan en modifierad gerillainriktning (som kritiserar de mest extrema uttrycken som den tar sig hos Debray). Denna gerillalinje uttrycks utförligt i FI-resolutionen från 1969 och artikelsamlingen från 1970 ovan. Men inte heller denna gerillainriktning var oproblematiserad och utsattes för hård kritik från 1971 och övergavs i praktiken vid Fjärde Internationalens 10:e världskongress 1974. Ett viktigt kritiskt debattinlägg om gerillainriktningen är: [Argentina och Bolivia - ett bokslut](#) av Hugo Blanco, Peter Camejo, Joseph Hansen m fl (från 1972).

Se även (från 1969) Joe Hansens [Che Guevaras sju misstag](#), som handlar misslyckandet med gerillarörelsen i Bolivia.

Observera att Debray själv senare övergav och skarpt kritiserade sin gerillalinje – se hans arbeten [Kritik av vapnen 1](#) och [Eldprovet – Kritik av vapnen 2](#).